

**NIEKOĽKO OTÁZOK K PROBLEMATIKE
PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVA
(GAMBLERSTVA)**

J. KAFKA

1. psychiatrická klinika LF UPJŠ a UNLP, Košice

Je zvláštne, že hoci hazardné hráčstvo poznáme najmenej od staroveku dostáva sa do povedomia psychiatrov až v 20.storočí najmä vtedy, keď sa objavia hráčske automaty. A kladie stále viacej otázok ako odpovedí. Najskôr, čo všetko možno považovať za patologické hráčstvo.

Ak rozdelíme cielavedomú ľudskú činnosť na jednotlivé činy, či aktivity a na opakovanú činnosť, predovšetkým na rozličné návyky, na hru a prácu, potom sa ukáže, že hazardné hranie je iba jednou z foriem hry, teda základnej opakovanej ľudskej činnosti založenej na cielavedomom správaní a to už nech akokoľvek túto činnosť označujeme.

Preto neprekvapuje, že človek môže vykonávať aj neuvážené či hazardné činy a môže aj hazardovať svojim bohatstvom, ľahkomyselne sa vystavovať nebezpečiu, že ho zvýši alebo, čo je častejšie zníži až stratí. V svojom konaní teda pri púšťa riziko, že niečo môže stratiť ale aj získať. Preto takú činnosť nemožno označiť za patologickú a môže mať dokonca aj profesionálny charakter.

V MKCH-10 sa spomína pri faktoroch ovplyvňujúcich zdravotný stav ako Z72.6 Hazardné hry a stávky, ktoré vylučuje nútivé hráčstvo.

Nedá sa však vylúčiť, že hazardné hranie alebo gamblerstvo môže mať aj patologický, chorobný charakter. Výnimočne môže byť súčasťou manickej choroby ale oveľa častejšie býva pri asociálnej poruche osobnosti (F60.2), kde základnou poruchou gamblerstvo nie je.

J. KAFKA / NIEKOLKO OTÁZOK K PROBLEMATIKE PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVA (GAMBLERSTVA)

V tejto klasifikácii sa osobitne uvádzajú pod kódom F40 Fóbicko anxiózne poruchy, ako strach z konkrétnych predmetov alebo ako F42 Obsesívno – kompulzívne poruchy, v ktorej sú prejavy obsesie núteného myslenia a správania, nehovorí sa o nútenom či nutkavom správaní spojenom s hazardným hraním.

Patologické hráčstvo sa opisuje v položke F63 ako poruchy návykov a impulzov, ktoré sa charakterizujú opakovanými epizódami, ktorá má impulzívny charakter a ktorej príčina nie je známa, je to kompulzívne hazardné hráčstvo.

Od toho stavu sa odlišuje závislosť na návykových látkach, opisuje sa ako syndróm závislosti. Vraví sa, že pri opakovanom užívaní konkrétnej návykovej látky môže dôjsť k silnej túžbe túto látku používať, že dôjde k závislosti, k vynútenej potrebe organizmu mať potrebné množstvo látky, a že býva často späť, ak sa látka odníme, prípadne zníži s abstinенčným syndrómom, stav sa ďalej ešte zvykne komplikovať poruchou vedomia – delíriom, hovoríme o delíriu tremens, pri ktorom sú aj prejavy trasu celého tela.

Podrobnejšia analýza prípadov patologického hráčstva ukazuje, že jej prejavy majú veľa podobných črt ako uvedená závislosť udávajú sa najmä: silná potreba hrať, problém s kontrolou a neschopnosť prestať hrať aj vtedy keď sa ukazujú negatívne dôsledky v oblasti financií a teda dá sa hovoriť aj o závislosti od hazardnej hry, dôsledky ak sa hranie zastaví môžu mať až podobu abstinенčného syndrómu.

Ustaluje sa mienka, že patologické hráčstvo je iba nelátkovou podobou závislosti, čo však sa dá považovať iba za hypotézu, lebo popri uvedených zhodách existujú aj výrazné odlišnosti:

1. Prvou a zásadnou je otázka vzniku, lebo ak pri látkovej závislosti je ňou vždy použitá látka, ktorá určite navodí isté biochemické zmeny a tie sa dajú aspoň v hrubých rysoch opísať ako patogenéza. Naopak pri patologickom hráčstve nepoznáme príčiny, alebo sú psychosociálne, nevieme prečo sa zmení hráčstvo na patologické, teda na poruchu vedomia, a jeho vôľovej zložky, to nevieme presnejšie posúdiť.

2. Druhou je zvláštnosť dôsledkov patologického hrania, lebo je to nie primárna porucha organizmu ale porucha jeho finančného zabezpečenia a tá je skutočná, je to strata peňazí hraním.

Preto považujem pojem nelátkovej závislosti za otvorený a úvahy o jeho patogenéze za predčasné, lebo pri neznalosti etiologických faktorov je aj ďalší výklad iba hypotetický.

Napokon odlišenie prejavov impulzívnych, teda nútených a závislostných nie je nijak ľahké a udávané kritéria nie sú dostatočne rozlišujúce: pre impulzivnosť platí, že je nemotivovaná, že sa dostavuje bez zamerania vôle, pre nutkavosť je typická nezmyselnosť aktivity a pre závislé správanie je to látka, ktorá vedie k závislosti od tejto látky. Ak tieto kritéria prijmem, hoci

J. KAFKA / NIEKOĽKO OTÁZOK K PROBLEMATIKE PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVA (GAMBLERSTVA)

majú iba opisný charakter, potom je iste rozdiel medzi impulzívnym správaním a správaním návykovým; ak ale pripustíme, že sú iba orientačné potom možno pripustiť, že patologické hráčstvo nepatrí úplne do okruhu závislosti od návykových látok, ale ani do okruhu impulzov. Možno by ju bolo treba podrobnejšie odlišiť od takých impulzívnych činov ako je pyromania, kleptomania, trichotilomania a ďalších porúch.

Nedá sa iste, v niektorých prípadoch, vylúčiť, že pôjde o impulzívne konanie ale sú to skôr výnimky, ktoré treba podrobne psychopatologicky opísať.

Zdá sa, že by bolo najvhodnejšie ponechať zadelenia patologického hráčstva (v MKCH-10 ako F63.0) ale s vyznačením, že je to porucha cielavedomého správania ako osobitná porucha, ktoré je medzi impulzívnym a návykovým správaním.

Predpokladám možnosť chápania patologického hráčstva ako osobitnej formy patologického správania, ktorý je medzi impulzívnym a návykovým správaním, lebo má znaky ako jednej, tak druhej formy správania, a tak vytvára zvláštny fenomén.

Nazdávam sa, že doterajšie výklady, vrátane predkladaného, treba považovať iba za možné pracovné hypotézy tohto komplexného patologického javu.

Nepochybujem, že iba podrobnejšie skúmanie rozvinutého vedomia a vôľovej činnosti a ich porúch dovoľí aj presnejší výklad podstaty poruchy.

Komentár člena redakčnej rady

Názov príspevku („Niekoľko otázok...“) prezrádza, že autorovi v tomto prípade nejde o ponúknutie celostného pohľadu na problematiku patologického hráčstva (či tzv. nelátkových závislostí všeobecne), ale „len“ o spochybnenie súčasných trendov v odbornom nazeraní na túto psychickú poruchu, reflektovaných okrem iného zmenou jej klasifikačného zaradenia.

Pri absencii konfrontácie vlastných pohľadov so závermi (nesporne bohaté a dostatočne polemické) odbornej spisby venovanej neurobiológii, etiopatogenéze, priebehu, terapii i klasifikácii patologického hráčstva (u nás o.i. práce Nábělka, Benkoviča, v ostatnom čase najmä Pataráka, v Českej republike pestrá publikačná činnosť primára Nešpora, v zahraničí napr. Hollandra alebo Musaleka) v serióznej diskusii však treba úvahy autora vnímať len na úrovni prezentácie (iste zaujímavého a azda aj podnetného) osobného názoru.

MUDr. Ludvik Nábělek, PhD.

V rubrike Listy editorovi ponúka redakcia časopisu *Alkoholizmus a drogové závislosti (Protialkoholický obzor)* priestor na prednesenie osobných vhladov, názorov a diskusných príspevkov k rozličným témam adiktológie. V záujme názorovej vyváženosti si redakcia vyhradzuje právo na komentár člena redakčnej rady k príspevkom uverejneným v tejto rubrike.